

SSAD

Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi

ISSN 2587-2621

Volume 9 Issue 2, July 2025

sisaddergi@gmail.com

Makale Türü/Article Type: Araştırma/Research

Makale Gönderim Tarihi/Received Date: 18.12.2024

Makale Kabul Tarihi/Accepted Date: 02.07.2025

DOI: 10.30692/sisad.1603640

BRICS-TÜRKİYE İLİşKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME**An Assesment of BRICS-Türkiye Relations***Nesrin DİRİMEŐE**

Uzm.

Kafkas Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Bölümü Doktora Öğrencisi

ORCID ID: 0009-0004-6638-2723

nesrin.dirimese06@gmail.com

Atıf/Citation: Nesrin Dirimeőe (2025). “BRICS-Türkiye İlişkileri Üzerine Bir Değerlendirme”, *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, C.8, S.2 Temmuz 2025 s.201-217.

Öz: Çağdaş bir devlet yaratmak idealiyle kuruluşundan bu yana yönünü batıya çeviren Türkiye, yalnızca batıda değil tüm dünyada meydana gelen gelişmeleri her dönem yakından takip etmiştir. Bununla birlikte uluslararası topluluklara üyelik yoluyla hem dış politikadaki sorunlarını barışçıl yollarla çözmek hem de ulusal çıkarlarını korumak doğrultusunda bir dış siyaset izlemiştir. Günümüz küresel sisteminde birbirinden farklı hedeflerle bir araya gelmiş uluslararası toplulukların devletlerarası ilişkilerin belirlenmesinde büyük pay sahibi aktörler olduğu açıktır. Türkiye, sahip olduğu jeopolitik konumu gereği bulunduğu coğrafyada bilhassa güvenlik ve ekonomik iş birliği topluluklarına üye olmaya gayret göstererek ulusal çıkarlarını uluslararası iş birliği temeline dayalı korumak yönünde çalışmalar yürütmekte olan bir ülkedir. Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinin günümüzde durma noktasına gelmesi sonrası uluslararası arenada 'Batı' iş birliğinin Türkiye'nin gelişmesi yolunda tek çare olmadığını ve farklı alternatiflerinin de olduğunu gözler önüne sermesi açısından BRICS-Türkiye ilişkileri büyük önem arz etmektedir. BRICS'in topluluğın yeni üyelere açık olduğunu beyanının ve Kazan'da gerçekleştirilen son BRICS Zirvesi'ne Türkiye'nin katılımının ardından üyeliğin gerçekleşip gerçekleşmeyeceği tartışmaları gündemi meşgul eden siyasi gelişmelerin başında gelmektedir. Bu çalışmanın amacı BRICS'in küresel ekonomideki yerini incelemek, Türkiye-BRICS ilişkilerini yaşanan son gelişmeler ekseninde değerlendirmek ve BRICS'e üyelik durumunda Türkiye'nin elde edebileceği kazanımlar ile üyeliğin getirebileceği riskler hakkında çıkarımlarda bulunmaktır.

Anahtar Kelimeler: BRICS, Dış Politika, Güvenlik, Jeopolitik, Uluslararası Ekonomi.

Abstract: Türkiye, which has turned its direction to the west since its foundation with the ideal of creating a modern state, has always closely followed developments not only in the west but also in the entire world. However, it has pursued a foreign policy in line with both solving its foreign policy problems through peaceful means and protecting its national interests through membership in international communities. It is clear that international communities that have come together with different goals in today's global system are actors with a major share in determining interstate relations. Türkiye is a country that strives to become a member of security and economic cooperation communities in

* Bu çalışma Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora programı çalışmaları doğrultusunda Uzman Nesrin Dirimeőe tarafından hazırlanmıştır.

particular in the geography it is located in due to its geopolitical position and is working to protect its national interests based on international cooperation. BRICS-Türkiye relations are of great importance in terms of showing that 'Western' cooperation is not the only solution for Türkiye's development in the international arena after the European Union membership process has come to a standstill today and that there are also different alternatives. Following the BRICS declaration that the community is open to new members and Türkiye's participation in the last BRICS Summit held in Kazan, discussions on whether membership will be realized are among the political developments that occupy the agenda. The purpose of this study is to examine the place of BRICS in the global economy, to evaluate Türkiye-BRICS relations in the context of recent developments, and to draw conclusions about the gains that Türkiye can gain in the event of membership to BRICS and the risks that membership may bring.

Keywords: BRICS, Foreign Policy, Security, Geopolitics, International Economics

GİRİŞ

Bir ülkenin gelişmiş ya da gelişmemiş olarak sınıflandırılması siyasi, sosyal, hukuki ve iktisadi pek çok parametreye dayanarak yapılan bir sınıflandırmadır. Sağlık, eğitim, teknolojiye ulaşma oranları, hukuksal düzenlemeler, kişi başına düşen gelir miktarı ve ekonomik kalkınma düzeyi bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde etkili olan bu parametrelerden bazılarıdır. Birleşmiş Milletler tarafından yapılan sınıflamaya göre tüm bu parametreler içerisinde bir ülkenin gelişmişliğinin belirleyicisi olan esas unsur ise bir ülkedeki kişi başına düşen milli gelirdir. Birleşmiş Milletler kişi başına düşen milli geliri 1-10.000 dolar arasındaki ülkeleri geliştirmekte olan ülkeler olarak nitelendirmiştir. Ayrıca geliştirmekte olan ülkeler gelişmiş ülkelere kıyasla düşük insani gelişim ve yaşam standartlarına sahip olmaları yönüyle dikkat çekmektedir. Günümüzün ekonomik, siyasi ve sosyokültürel açıdan hızla değişen-dönüşen dünyasında kişi başına düşen milli gelir ile sanayi gelirlerinin milli gelir içerisindeki payı fazla olan; eğitim, sağlık, güvenlik gibi toplumsal yaşama dair standartların yüksek olduğu ülkeler ancak gelişmiş ülke olarak nitelendirilebilmektedir (Mor, 2019, s. 5).

Yapılan bu sınıflandırmalara göre dünyanın gelişen ekonomilerini her alanda daha çok temsil etme hedefiyle oluşturulmuş bir topluluk olarak da anılan BRICS üyesi ülkeler yüksek nüfus oranlarına sahip, doğal kaynaklar açısından zengin ve yüksek ticari potansiyelleri olan ülkeler olarak dikkat çekmektedir (Narin ve Kutluay; 2013, s.39). Dünya, ekonomik ve siyasi krizlerin tüm ülkeleri sarstığı bir dönemden geçerken tüketici nüfus oranlarının fazlalığı ve her geçen gün artan milli gelirleriyle BRICS önemli bir teşkilatlanmadır. Topluluk üyesi ülkeleri diğer ülkelerden farklı kılan özellikler ucuz iş gücüne sahip olmaları ve buna bağlı olarak üretim maliyetinin düşüklüğünün yanında yüksek tüketim ve ihracat oranlarıdır. Ayrıca üye ülkelerin özellikleri incelendiğinde Brezilya ve Güney Afrika zengin yeraltı-yerüstü kaynaklarıyla, Çin ve Hindistan ise giderek artan ticari potansiyelleri ile nüfuslarıyla, Rusya ise dünyanın en büyük doğalgaz ve petrol üreticisi olmasıyla topluluğun ilgi çeken ülkeleridir. Grubun üyelerinden bilhassa Çin ile Hindistan'ın dünya ekonomisindeki önemi giderek artmaktadır. Bu ülkeler geçmişteki örneklerden farklı olarak etkili bir şekilde kullandıkları nüfus güçleri, giderek gelişen teknolojileri ve yabancı yatırım oranlarıyla dikkat çekmektedir. Rusya ile Brezilya ise nitelikli insan gücü ve teknolojik altyapıları doğrultusunda performansını giderek arttırması beklenen üyelerdir (Yeşilkaya, 2017, s. 71). Bununla birlikte Goldman Sachs'ın hazırladığı "Dreaming with BRICS" adlı raporda; 2050'ye kadar Çin'in dünyanın en güçlü ekonomisi olacağı, üçüncülüğü Hindistan'ın, dördüncülüğü Brezilya'nın, altıncılığı ise Rusya'nın ele geçireceği iddia edilmektedir. Ayrıca Çin ile Hindistan'ın imalat, Brezilya ile Rusya'nın ise hammadde sektörlerinde küresel bir role sahip olacağı öngörülmektedir (Ağır ve Yıldırım, 2015, s. 42).

Türkiye, bulunduğu coğrafyada mevcut siyasi sistemlerin güçlü bir aktörü olma ve kalkınma hedefleri doğrultusunda gerek doğusunda gerekse batısında ekonomik, siyasi ve toplumsal alanlarda meydana gelen tüm gelişmeleri yakından takip etmektedir. Bu çalışma dünya ekonomisinde büyük pay sahibi BRICS ve Türkiye ilişkilerini güncel gelişmeler ışığında incelemek, üyeliğin Türkiye'ye sağlayacağı avantajları ve yaratabileceği riskleri ortaya koymak

amacıyla hazırlanmıştır. Çalışmada BRICS üyesi ülkelerin oluşum içerisinde sahip olduğu ekonomik paylara, BRICS'in genişleme sürecine ve Türkiye'nin olası üyeliğine dair gelişmelere yer verilmiştir. Bununla birlikte çalışmada BRICS'in dünya ekonomisindeki önemi incelenmiş, gerçekleştirilen son BRICS Zirvesi sonrası T.C Devleti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın ve Dışişleri Bakanı Hakan FİDAN'ın yaptığı açıklamalarla dış politikada büyük ses getiren Türkiye'nin BRICS'e olası üyeliği sürecinde yaşanan gelişmelere yer verilmiştir. Çalışmadaki bilgi ve bulgular literatür tarama yöntemiyle elde edilmiştir.

Uluslararası Bir Topluluk: BRICS

Güvenlikten eğitime, sağlıktan ekonomiye birbirinden farklı alanlarda evrensel sorunlara karşı iş birliğinin artırılması, dünyanın geleceği açısından ortak tehdit unsuru oluşturan konuların güç birliğiyle çözüme kavuşturulması gibi farklı hedeflerle dünya siyasetine yön veren uluslararası topluluklar oluşturulmuştur. Kıyasıya bir ekonomik ve siyasi rekabetin yaşandığı günümüz dünyasında küresel sistemin değişen ve dönüşen koşullarına ayak uydurmak, üye ülkelerin ulusal çıkarlarını korumak doğrultusunda oluşturulmuş bu ortaklıklardan 1993 yılında Maastricht Antlaşması'yla üyeler arasında ortak bir pazar yaratmak düşüncesiyle kurulan Avrupa Birliği hem siyasi hem ekonomik gücüyle tüm dünya açısından büyük önem arz etmektedir. Gelişimini ve değişimini sürdüren küresel dünyanın büyük güç sahibi diğer bir topluluğu ise BRICS'dir. Günümüz dünya ekonomisinde büyük paya sahip G20 üyesi beş ülkenin bir araya gelerek kurduğu BRICS ilk olarak Rusya, Hindistan, Brezilya ve Çin tarafından BRIC adıyla 2006'da kurulmuş, daha sonra 2011 yılında Güney Afrika'nın topluluğa dahil edilmesiyle BRICS adını almıştır (Şimşek, 2016, s. 521). Her yıl gerçekleştirilen zirvelerde farklı gündemlerle toplanan BRICS genişleme kararı olarak 2024 yılı Ocak ayında gruba beş yeni üye eklemiştir. Grubun yeni üyeleri İran, Suudi Arabistan, Etiyopya, Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır'dır. BRICS'in 3,5 milyarlık nüfusuyla dünya toplam nüfusunun %45'ini teşkil etmesinin yanında dünya ekonomik hacminin %28'ini elinde bulunduruyor olması Türkiye açısından geri çevrilemez bir ortaklık ihtimali sunan cazip bir seçenek gibi görünmektedir (BBC, 2024).

Topluluğun adı ilk olarak Goldman Sachs adıyla bilinen yatırım bankasının Yönetim Kurulu Başkanı Jim O'Neill tarafından Building Better Global Economic BRICS adlı yayında gündeme getirilmiştir. *“Ucuz emek ve buna bağlı olarak düşük üretim maliyeti nedeniyle yüksek büyüme fırsatı yaratan; doğrudan yabancı sermaye yatırımları çekebilen; ihracatını, döviz rezervlerini ve milli gelirini hızla arttıran; yaşanan ekonomik krizlerden daha az etkilenen grup olarak BRIC ülkeleri”* son dönemlerde tüm dikkatleri üzerine çekmiştir (Ağır ve Yıldırım, 2015, s. 40-41) Topluluk ilk resmi zirvesini BRIC adıyla 16 Haziran 2009'da Rusya'nın Yekaterinburg kentinde gerçekleştirmiş, Güney Afrika'nın 2011 yılında resmen birliğe dahil edilmesiyle grubun adı üye ülkelerin İngilizce isimlerinin baş harflerinden oluşacak şekilde yenilenerek BRICS'e dönüştürülmüştür. Ayrıca topluluk üyesi ülkeler dünyada IMF ile Dünya Bankası egemenliğine son verebilecek ve küresel ekonomide rakipsiz gibi görünen bu teşkilatlara alternatif denilebilecek bir finansal kuruluş olan “Yeni Kalkınma Bankası”nı 2014 yılında kurmuştur. BRICS, üyelerinin uluslararası sahada çıkarlarının korumasına destek sunmakla birlikte gelişme yolundaki devletlerin uluslararası toplumda daha çok söz sahibi olması hususunda fırsatlar sunmaya çalışmaktadır. Topluluğu kısaca özetlemek gerekirse;

BRICS yalnızca üyelerinin çıkarlarını savunmayı değil, aynı zamanda uluslararası ekonomik düzenin yeniden sistematik bir biçimde yapılandırılmasını kolaylaştıracak görüşmeler sağlamayı da amaçlamaktadır. BRICS, hem grup içi iş birliğinde hem de küresel yönetimdeki reel değişimi teşvik etmede, ilginç ve umut verici bir mekanizmadır (Narin ve Kutluay, 2013, s.48).

BRICS Ülkeleri'nin Küresel Ekonomideki Yeri ve Önemi

Günümüz dünyasında yaşanan küresel siyasi ve ekonomik krizler ülkeler arası gelir dağılımındaki uçurumun daha da derinleşmesine neden olmuştur. Bu gelişmelerin yıkıcı etkilerinden kurtulmak amacıyla ülkeler hem ulusal hem küresel hedeflere iş birliğiyle ulaşmak doğrultusunda siyasi bir çaba içerisine girmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle ABD, adeta uluslararası ekonomik ve siyasi sisteme hükmeden güç olarak ortaya çıkmış, bu gelişmeyi küresel güçlerin rekabetinin eseri olan birtakım iş birliği teşkilatlarının ortaya çıkması izlemiştir. Dünyada yükselişini sürdüren ve özellikle son dönemlerde adından çokça söz ettiren BRICS bu toplulukların başında gelmektedir. Goldman Sachs Yatırım Bankası ekonomistlerinden Jim O'Neill tarafından topluluk üyesi Rusya, Brezilya, Çin ile Hindistan'ın 2050'ye kadar küresel ekonomide en güçlü devletler olacağı tezi öne sürülmüştür. Ayrıca 2003 yılında Goldman Sachs'ın, Güney Afrika'nın üyelik sürecine yönelik hazırladığı raporda yüksek ticari potansiyeli, gelişmiş bankacılık ve finans sistemi, ulaşım, iletişim ağı ile zengin yeraltı kaynakları rezervleriyle BRIC'e kabul edilmesi gereken bir ülke olarak beyan edilen Güney Afrika'nın katılımıyla BRIC adı BRICS olarak değiştirilmiştir. Bazı çevrelerce bu topluluk batıya karşı kurulmuş, ortak bir hedef etrafında toplanamayan dağınık bir birlik olarak görülse de bu eleştirilerin yanında dünya ekonomisindeki payları, nüfus bakımından oldukça büyük bir güce sahip olmaları ve yer aldıkları kıtalarda bölgesel gücü elinde bulundurmaları gibi özelliklerle üye ülkeler dikkat çekmektedir (Kirtton ve Larionova, 2018). Dünyada ekonomik potansiyelleriyle büyük etkiye sahip topluluk üyesi ülkelerin siyasi açıdan da önemi giderek artmakta, gelişme yolundaki ülkeler için topluluk tarafından oluşturulan Yatırım Bankası, Dünya Bankası ve IMF'ye alternatif olarak düşünülmektedir. Ayrıca üyeler, ticari alanda dolara olan bağımlılığı azaltmak adına BRICS adıyla ortak bir para birimi oluşturulması fikrini gündeme getirmiş ancak daha sonra topluluk tarafından böyle bir gelişme için henüz şartların uygun olmadığı beyan edilmiştir. Oxford Üniversitesi profesörlerinden Uluslararası İlişkiler Kıdemli Araştırma Görevlisi Andrew James Hurrell BRICS üyelerinin dikkat çeken özelliklerini şu şekilde belirtmektedir:

1. Küresel yönetim sisteminde etkin rol oynama istekleri.
2. Siyasi, ekonomik ve askerî açıdan güçlü olmaları.
3. Kapitalist ekonomilerden farklılıklarını beyan etmeleri ve iş birliği için resmi kanallar oluşturmak istemeleri (Üçyol, 2022, s.53).

Dünyada yaşanan küresel krizlere rağmen BRICS'in giderek güçlenen ekonomileri yeni küresel sistemin yapılandırılmasında büyük pay sahibidir. Dünya ticaretine yön veren Rusya, Çin, Hindistan gibi ülkelerin içerisinde yer aldığı BRICS'in ihracat ve ithalatında daha çok elektrikli makineler ve cihazlar, nükleer reaktörler, mineral yakıt-yaglar, cevher, plastik ve optik ürünler ile mobilya gibi dünya ticareti açısından büyük öneme sahip ürün grupları yer almaktadır (Kahveci, 2021, s.18).

Tablo 1'de BRICS dış ticaretine ait başlıca ürünler ile dünya ticaretinde bu ürün gruplarının ülke küme ithalatında değer bazında paylarına % olarak yer verilmiştir.

Tablo 1: BRICS Dış Ticareti Başlıca Ürün Grupları ve Ülke Küme İthalatında Değer Bazında Pay(%)

Ürün Grupları	Ülke küme ithalatında değer bazında pay 2020	Ülke küme ithalatında değer bazında pay 2021	Ülke küme ithalatında değer bazında pay 2022	Ülke küme ithalatında değer bazında pay 2023	Ülke küme ithalatında değer bazında pay 2024
Elektrikli cihazlar	22.55	20.73	19.33	18.25	19.46
Mineral yakıtlar-yağlar	13.6	15.9	22.7	20.96	21.29
Makine, mekanik aletler, nükleer reaktörler,	10.51	9.72	8.4	9.1	9.44
Cevherler	6.66	7.3	5.77	6.47	7.09
Plastik Ürünler	3.51	3.31	2.98	2.76	2.65

Kaynak: <https://www.trademap.org/Index.aspx>

Tablo 1'e göre 2024 yılı verileri incelendiğinde elektrikli cihazların BRICS'in dünya toplam ithalatında değer bazında payı %19.46 'dır. Mineral yakıt ve yağların toplam ithalat değer bazında payı %21.29, makine, mekanik aletler, nükleer reaktörlerin payı %9.44'tür. Dünya nüfusunun yaklaşık %45'ine ve dünya toplam GSYİH'nin %24'üne sahip BRICS günümüz küresel ekonomisinin önemli aktörlerindendir (Sağlam, 2023, s. 26-27).

Ülkelerin büyüme hızı birbirinden farklı ölçütlerle belirtilebilir. Bu ölçütlerden Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), ekonomik büyümenin önemli göstergelerindendir (Kürüm, 2018, s.3298). Dünyada büyük bir nüfus oranına ve ekonomik güce sahip BRICS ülkeleri ile Türkiye'nin büyüme oranları ve kişi başına düşen gelirlere ait Dünya Bankası Ulusal Hesap Verileri ve OECD Ulusal Hesap Veri Dosyaları'na ait istatistiksel veriler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: BRICS Ülkeleri ile Türkiye'nin Kişi Başına Düşen Geliri ve GSYİH Büyüme Oranları (cariABD doları)

Kişi Başına GSYİH, SAGP (cari uluslararası \$)				GSYİH Büyüme Oranları (yıllık %)		
	2021	2022	2023	2021	2022	2023
BREZİLYA	17.510	19.330	20.470	4.8	3.0	2.9
RUSYA	38.030	40.140	43.530	5.6	-2.1	3.6
HİNDİSTAN	7.960	9.030	10.020	9.7	7.0	8.2
ÇİN	20.260	22.320	24.360	8.4	3.0	5.2

GÜNEY AFRİKA	13.450	14.450	14.990	5.0	1.9	0,7
İRAN	14.950	16.400	17.640	4.7	3.8	5.0
MISIR	15.120	16.950	17.710	3.3	6.6	3.8
BİRLEŞİK ARAP EMİRLİKLERİ	67.280	73.790	76.680	4.4	7.5	3.6
ETİYOPYA	2.580	2.830	3.050	5.6	5.3	6.5
TÜRKİYE	30.900	38.690	41.790	11.4	5.5	5.1

Kaynak: Dünya Bankası Ulusal Hesap Verileri ve OECD Ulusal Hesap Veri Dosyaları (2024)

Tablo 2’de yer alan Dünya Bankası verilerine göre BRICS içerisinde Hindistan 2023 yılına ait %8.2 GSYİH büyüme oranıyla, Çin ise %5.2 GSYİH büyüme oranıyla dikkat çekmektedir. Ayrıca 2021-2023 dönemlerine ait büyüme oranları incelendiğinde Hindistan ve Çin yüksek GSYİH büyüme oranlarına sahiptir. Topluluğa üyeliği söz konusu olan Türkiye ise 2023 yılına ait %5.1’lik GSYİH büyüme oranına sahiptir. Türkiye giderek artan kişi başına düşen GSYİH ve büyüme oranlarıyla dünyada gerek ticari gerek siyasi açıdan giderek önemi artan bir ülkedir. Topluluk üyelerinin her birinin ekonomik gelişmişlik düzeyi ayrı ayrı incelendiğinde BRICS’in dünyada nasıl bir güce sahip olduğu daha net görülecektir. Çalışmanın bu bölümünde üye ülkelerin dikkat çekici özelliklerine yer verilmiştir.

Rusya Federasyonu

Topluluğun kurucularından olan Rusya Federasyonu yaklaşık 17.100.000 km²’lik alanıyla dünyanın en geniş sınırlarına sahip ülkesidir. 2023 Dünya Bankası verilerine göre ülke 143,8 milyon nüfusa sahiptir. Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği tarafından hazırlanan 2024 yılı ülke raporuna göre ise ülke 146,4 milyon nüfusuyla ve 2 trilyon dolarlık Gayrisafi Yurtiçi Hasılası (GSYİH) ile dünyanın en güçlü 11. ekonomisidir. Rusya, Kırım’ı ilhakının ardından G8 ülkeleri olarak bilinen topluluktan kalıcı olarak çekilmiştir. Bununla birlikte G20 olarak bilinen “Gelişmekte Olan Ülkeler Topluluğu” nun üyesidir. Son dönemde yaşanan Ukrayna Savaşı nedeniyle uygulanan yaptırımlar sonrası ülke ekonomik açıdan 2022’de %2,1 oranında daralma yaşamış olsa da 2023’te %3,6 oranında bir ekonomik büyüme gerçekleştirmiştir. 2022 yılı toplam dış borcu 101 milyar dolar azalmayla 381,2 milyar dolardır. 2023 yılı döviz rezervi ise bir önceki yıla kıyasla 45 milyar dolarlık bir artış göstererek 586,7 milyar dolar seviyesine yükselmiş, dış borç 55 milyar dolar azalışla 326,6 milyar dolara gerilemiştir (Ticaret Bakanlığı, 2024).

Kalabalık bir nüfus ile zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahip olan Rusya küresel siyasetin baş aktörlerindendir. Dünyadaki pek çok ülke bilhassa zengin petrol ve doğalgaz yataklarını elinde bulundurması nedeniyle Rusya’ya bağımlıdır. Rusya, geçmişte devletçi ekonomi ağırlıklı bir dış ticaret politikası benimsemiş olmakla birlikte 1991’den bu yana liberal ekonomi politikalarını da uygulamıştır.

Çin Halk Cumhuriyeti

Ülkenin resmi adı Çin Halk Cumhuriyeti’dir. BRICS topluluğun diğer bir kurucu üyesi olan Çin dünyanın en eski uygarlıklarındandır ve köklü bir tarihi geçmişe sahiptir. Dünya Bankası 2023 yılı verilerine göre yaklaşık 1,411 milyar nüfusa, 9 milyon 597 bin km²’lik bir alana sahiptir. Ülke idari açıdan 22 eyalet ve 5 özerk bölgeye ayrılmış durumdadır (Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 2023). Ayrıca dünya kömür üretiminde

%48,2'lik payla ilk sırada yer almaktadır. Çin sanayi sektöründe dünyanın en gelişmiş ülkelerinden biridir. Sanayi gelirleri ülkenin toplam gelirinin yaklaşık %40'ını oluşturmaktadır. Dünyanın en önemli ticaret ve sanayi ülkelerinden olan Çin'in en büyük ticaret ortağı da rakibi de ABD'dir (İNSAMER, 2020).

Brezilya Federal Cumhuriyeti

Brezilya, 26 eyalet ve bir federal bölgeden oluşan bir devlettir. 2023 Dünya Bankası verilerine göre yaklaşık 216,4 milyon nüfusuyla ve 8.510.000 km²'lik alanıyla Güney Amerika'nın en yoğun nüfuslu ve en geniş sınırlara sahip ülkesidir. Kalabalık bir nüfusa sahip Brezilya 2 trilyon doları aşan GSMH'siyle Latin Amerika'da birinci ülkedir. Brezilya tarım ürünleri, canlı hayvan ürünleri, ağaç ürünleri ile mineral ve metal ürünlerinde küresel çapta bir üstünlüğe sahiptir. Yaşadığı ekonomik krizlere rağmen ülke bu sorunları 1990'lı yıllarda uyguladığı sıkı ekonomik politikalar sayesinde aşmayı başarmıştır. T.C Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü verilerine göre ise ülkenin 2024 yılı tahmini nüfusu 205,38 milyon kişi civarındadır. Sahip olduğu yüzölçümü ile dünyanın en geniş sınırlara sahip 5. büyük ülkesi olan Brezilya IMF, Dünya Bankası, G 20, Dünya Ticaret Örgütü, Birleşmiş Milletler ve BRICS gibi pek çok uluslararası teşkilatın üyesi olmakla birlikte 2023 yılı ekonomik verilerine göre dünyanın 8. büyük ekonomisidir (Ticaret Bakanlığı Uluslararası Anlaşmalar ve Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü, 2025).

Hindistan Cumhuriyeti

Resmi adı Hindistan Cumhuriyeti olan ülke T.C Dışişleri Bakanlığı 2023 yılı verilerine göre 1.428.627.663 kişilik nüfusuyla dünyanın en kalabalık ülkesidir (TUİK, 2024). Ülke yüzölçümü ise 3.287.263 km²'dir. Ülkenin 2023-2024 yılı GSYİH tahmini verileri yaklaşık 3,57 trilyon dolar civarındadır (TC. Dışişleri Bakanlığı, 2025). Hindistan dünyanın en güçlü 7. ekonomisine sahipken BRICS içerisinde en hızlı büyüme gerçekleştiren ülkedir. Ülke ayrıca 2024'te Çin'i geride bırakarak dünyanın en hızlı büyüyen ülkesi ünvanını elde etmiştir (Salar, 2017, s. 12). Ülkedeki ucuz iş gücü üretim maliyetlerini düşürmekte ve ucuza üretilen ürünler ülkenin uluslararası piyasalarda rekabet gücüne olumlu katkı sağlamaktadır (Er, 2018, s. 51).

Güney Afrika Cumhuriyeti

BRICS'e 5. üye olarak sonradan katılan Güney Afrika Cumhuriyeti'nin nüfusu 49 milyon, yüzölçümü ise 1.219.912 km²'dir. Ülke 359 milyar dolar GSYİH'e sahiptir (TC. Dışişleri Bakanlığı, 2022). Şanghay Uluslararası Dış Politika Enstitüsü üyesi Dr. Niu Haibin'e göre Güney Afrika, BRICS'e, ekonomik gücünden ziyade küresel diplomaside izlediği aktif rol nedeniyle davet edilmiştir. Güney Afrika topluluk üyeliğini Afrika açısından büyük bir fırsat olarak nitelendirmiştir (Zondi vd.,2022). Ülkenin resmi üyeliği 2011'de Çin'in Sanya kentinde toplanan zirvede ilan edilmiş, Güney Afrika'nın üyeliği topluluğun mevcut küresel sistemde daha fazla temsil gücüne sahip bir örgüt olma fikrini güçlendirmiştir (EFSAS, 2023: 5).

İran

Resmi adı İran İslam Cumhuriyeti olan ülke Asya'nın güneybatısında yer almaktadır. Güneyinde Basra Körfezi kuzeyinde Hazar Denizi ile çevrili olan ülke Asya'nın altıncı büyük ülkesi konumundadır. Yerçekilleri yönüyle dağlık bir ülke olan İran idari bakımdan 31 eyalet ve 5 bölgeye ayrılmıştır. Sanayi kuruluşlarının yarıya yakını başkent Tahran'da bulunmaktadır. IMF 2025 yılı tahmini verilerine göre ülkede GSYİH (milyon dolar) 341,013, KBGSYİH 3.897 iken büyüme oranı 0,3'tür. IMF 2025 yılı tahmini verilerine göre ülke 87.500.000 nüfusa ve 1.622.500 km² yüzölçümüne sahiptir (T.C Ticaret Bakanlığı, 2025).

İran gıda ihtiyacını büyük oranda yerli ürünlerden karşılamaktadır. Ülke sanayisinde petrol ve petrol ürünleri, çimento, gübre, tekstil, gıda sanayi ile mobilya ve metal işleme sektörleri öne çıkmaktadır. İran demir, bakır, krom, uranyum, altın ve manganez dışında bilhassa petrol ve

doğalgaz rezervi açısından zengin bir ülkedir. 2023 yılı verilerine göre 34 trilyon metreküplük doğalgaz rezerviyle dünya toplam rezervinin %16,5'ine sahiptir ve küresel doğalgaz rezervinin %21,4'üne sahip Rusya'dan sonra en çok doğalgaz rezervini elinde bulunduran ikinci ülkedir. Petrol rezervleri yönüyle de zengin olan İran dünya toplam petrol rezervinin %13,3'üne sahiptir (TPAO, 2024). ABD tarafından ülkeye uygulanan yaptırımlara rağmen İran 2023 yılında petrol üretiminde %18'in üzerinde artış kaydetmiştir. ABD tarafından ülkeye uygulanan yaptırımlar şu ana başlıklar halinde özetlenebilir:

1. Ülkenin petrol ihracaatını engellemek ve döviz erişimini kısıtlamak
2. Ülkede üretimi azaltmak
3. Tüm dünya ülkelerinin İran'daki yaptırımlar kapsamında tutulan ürünlere erişimine engel olmak
4. Yabancı yatırımlarını engellemek
5. Ülkenin nükleer silahlara erişimini engellemek (T.C Ticaret Bakanlığı, 2022).

Mısır

Mısır, Afrika'nın kuzeydoğusundan Asya'nın güneybatısına uzanan topraklara sahip, kıtaları birleştiren ülkelerden biridir. Resmi adı Mısır Arap Cumhuriyeti, başkenti Kahire'dir. 2024 yılı verilerine göre 105,8 milyon nüfusa sahip olan ülkenin yüzölçümü 1.001.450 km²'dir. 2023 yılı GSYİH 408,75 milyar dolar, GSYİH yıllık büyüme oranı %3.8'dir. Ülkenin başlıca ihraç ürünleri mineral yakıtlar, petrol, altın, ham pamuk ve narenciye iken ticaret yaptığı başlıca ülkeler arasında Çin, ABD, Suudi Arabistan, Körfez Ülkeleri ve İtalya yer almaktadır (T.C Kahire Büyükelçiliği, 2025). Ülke, D8 (Gelişen Sekiz Ülke), OAPEC (Petrol İhraç Eden Arap Ülkeleri), WTO (Dünya Ticaret Teşkilatı), COMESA (Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı) gibi birçok uluslararası teşkilatın üyesidir (T.C Dışişleri Bakanlığı, 2025).

Birleşik Arap Emirlikleri (BAE)

Ülke Abu Dabi, Dubai, Sharjah, Ajman, Umm El Quwain, Fujairah, Ras Al Kaimah emirliklerinin bir araya gelmesiyle oluşmuş yedi üyeden oluşan bir federasyondur. BAE topraklarının yaklaşık %84'ü Abu Dabi Emirliği'ne aittir. Federasyon içerisinde yer alan Abu Dabi Emirliği petrol üretiminin yüzde %90'ını sağlamaktadır. Federasyon üyesi emirliklerin emirlerinden oluşan Yüksek Konsey BAE içerisindeki karar organı konumundadır. Bu konseyin başkanı aynı zamanda ülkenin de başkanı konumundadır. IMF 2025 yılı tahmini verilerine göre ülke 11.083.000 kişilik bir nüfusa sahiptir. Ülkenin yüzölçümü 71.020 km²'dir. Ülkede 2025 yılı tahmini GSYİH (milyon \$) 548,600, KBGSYİH 49.498 ve tahmini büyüme hızı %4'tür (IMF, 2025).

Etiyopya

Ülkenin resmi adı Etiyopya Federal Demokratik Cumhuriyeti'dir. Ülkenin başkenti Addis Ababa (Yeni Çiçek)'dir. Ülkenin nüfusu IMF 2024 yılı tahmini verilerine göre 104.4 milyon kişi, yüzölçümü ise 1.221.900 km²'dir. Afrika kıtasında yer alan Etiyopya kıtadaki nüfusu en kalabalık ikinci ülkedir. Ülke idari bakımdan etnik köken esasına dayanarak 9 federal bölgeye ve iki büyükşehir (Addis Ababa ve Dire Dawa) idaresine ayrılmıştır. 2024 yılı GSYİH (milyon \$) 145.031 dolar iken KBGSYİH (\$) 1.350 \$'dır. Ülkenin IMF 2024 yılı tahmini verilerine göre büyüme hızı ise 6,1'dir (IMF, 2024). Etiyopya, giderek artan kişi başı gelire rağmen UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)'nın en yoksul ülkelerindendir. Ülkede ekonomi doğal kaynakların yetersizliği, kuraklık ve Eritre ile yaşanan gerilim nedeniyle yeterince gelişme gösterememiştir. Ülke yeraltı kaynakları yönüyle de fakir bir ülkedir. Enerji ihtiyacının %98'i hidroelektrik enerjiden elde edilmektedir. Tüm bu olumsuzluklara rağmen Etiyopya ekonomisine ait son veriler ülkede global krizin etkilerinin azalmaya başladığını göstermekte ve GSYİH'nın giderek artış göstermesi beklenmektedir (T.C Ticaret Bakanlığı, 2024).

BRICS'in Genişleme Siyaseti ve Türkiye

BRICS, dış politikada günümüz sorunlarına karşı daha fazla iş birliği düşüncesiyle 1 Ocak 2024'te Mısır, İran, Suudi Arabistan, Etiyopya ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin gruba dahil edilmesi ile genişleme yolunda tarihi bir adım atmış, sonraki süreçte yeni üyelerin de gruba dahil edilmesi ile potansiyel gücünü arttırmıştır. Grup yeni üyeleriyle birlikte IMF verilerine göre 29,5 trilyon dolarlık bir ekonomik büyüklüğe ve küresel ekonomide %28'lik bir paya sahip olmuştur. Ayrıca genişleme sonrası üye ülkelerin toplam nüfusu (dünya toplam nüfusunun yaklaşık %44'ü) 3,5 milyara yükselmiştir (Anadolu Ajansı, 2024). Türkiye ile BRICS ülkelerinin dış ticaret hacmi oldukça fazladır. 2022'de Türkiye BRICS'e üye ülkelere yaklaşık olarak 17 milyar dolarlık ihracat gerçekleştirmiştir. BRICS'in 2024'te genişlemesi sonrası üye ülkelerle Türkiye'nin ihracat tutarı 31,6 milyar dolara, toplam ihracatı içinde 2022'de %6,7 olan pay, BRICS'in yeni üyeleriyle beraber 2024'te %12,4'e yükselmiştir. Türkiye'nin BRICS üyeleriyle yaptığı ithalat tutarı ise 2022'de 117,3 milyar dolar iken, genişleme sonrası Türkiye'nin toplam ithalat tutarı 132,8 milyar dolara yükselerek ülke ithalatının %36,5'ini oluşturmuştur (Artan, 2024, s.36).

Dünyanın yükselen ekonomilerini temsil eden BRICS'e son dönemlerde katılımı gündeme gelen Türkiye enflasyon, enerjide dışa bağımlılık ve işsizlik oranlarının yüksekliği gibi birtakım kırılganlıklara sahiptir. Ancak dünyada yaşanan küresel krizlerin yıpratıcı etkilerine rağmen büyümeyi sürdüren Türkiye bulunduğu coğrafyada aktif bir siyasi aktör olma rolünü üstlenme temeline dayanan bir dış politika izlemektedir. Özellikle BRICS'e genişleme sonrası farklı kıtalardan ülkelerin üyeliği Türkiye'nin jeopolitik açıdan ne derece önemli bir konumda olduğunu bir kez daha gözler önüne sermiştir. Batı'ya karşı bir güç birliği oluşturmak hedefi de olan BRICS için jeopolitik açıdan Asya, Avrupa ve Afrika'nın kavşak noktasında yer alan ve Ortadoğu'ya kritik denecek konumda yer alan Türkiye'yi ortak olarak görmek istememek pek olası bir seçenek gibi görünmemektedir.

Türkiye tarafından resmi bir başvurunun gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği tartışmaları sürerken Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'in dış politikadan sorumlu danışmanı Yuri Uşakov'un eylül ayında yaptığı açıklamada Türkiye'nin üyelik için resmi başvuruda bulunduğu beyanına karşılık T.C Dışişleri Bakanı Hakan FİDAN tarafından Anadolu Ajansı'na verilen bir röportajda yer alan "Avrupa Birliği ile üyelik sürecimiz gerçekleşmiş olsaydı şu an böyle bir arayış içerisinde olmazdık." şeklindeki beyan hem yıllardır Avrupa Birliği kapısında bekletilen Türk tarafının bir tepkisi hem de BRICS'e katılım konusunda istekli bir Türkiye mesajlarını içermektedir (BBC, 2024).

Türkiye konumu itibarıyla hem "Doğu"nun hem "Batı"nın ayrılmaz bir parçasıdır. Dış politikada çağdaşlaşma idealine yönelik hedefleri olan Türkiye'nin Batı'dan kopması mümkün olmayacağı gibi Doğu'yu da ihmal eden bir dış politika yürütmesi mümkün değildir. Ancak uluslararası sistemde değişen dinamikler, sistemin kurucuları olan aktörlerce uygulanan güç odaklı küresel politikalar Türkiye'nin uluslararası konularda karar alma süreçlerini zaman zaman güçleştirmektedir. Tüm bu güçlüklerle rağmen Türkiye, uluslararası sistemin kritik dengelerini gözeterek, çağdaşlaşma idealine ulaşmak yolunda adımlar atarken kararlarını ulusal çıkarlarıyla uluslararası sistemlerin dinamikleri arasında dengelemeye çalışan bir ülkedir. Bunun yanı sıra Türkiye, büyüme oranları, uyguladığı barış yanlısı dış politika, Suriye'deki savaş sonrası sivillerin göçleri ile mücadele, İsrail-Filistin ve Rusya-Ukrayna Savaşı sorunlarının çözümü için dış politikada yürüttüğü çaba ile Rusya ve İran'la ilişkileri dolayısıyla hem bölgesel hem de küresel anlamda önemli bir aktördür. Ayrıca bulunduğu coğrafyada yaşanan tüm kritik gelişmelere rağmen Dünya Bankası 2023 yılı verilerine göre Türkiye %4,5 oranında GSYH büyüme gerçekleştirmiştir. Dünya Bankası verilerinde BRICS Ülkeleri ile Türkiye'ye ait göstergeler ve en son değerlere tablo 3'te yer verilmiştir.

Tablo 3: Dünya Bankası Verilerine Göre BRICS Ülkeleri ile Türkiye'ye Ait Göstergeler ve En Son Değerler (2023)

<i>ÜLKELER</i>	<i>Toplam Nüfus</i>	<i>Nüfus Artışı (Yıllık %)</i>	<i>Kişi Başına Düşen GSYİH (ABD doları)</i>	<i>GSYH büyümesi (yıllık %)</i>	<i>İşsizlik (toplam işgücü %)</i>
TÜRKİYE	85.326.000	0,4	12.985,8	4,5	9,4 (ILO tahmini 2024)
ÇİN	1.41 milyar	-0,1	12.614,1	5,2	4,6(ILO tahmini 2024)
RUSYA	143.826.130	-0,3	13.817,0	3,6	2,5(ILO tahmini 2024)
BREZİLYA	211.140.729	0,4	10.294,9	2,9	7,6(ILO tahmini 2024)
MISIR	114.535.772	1,7	3.457,5	3,8	7,2(ILO tahmini 2024)
İRAN	90.608.707	1,2	4.465,6	5,0	9,2(ILO tahmini 2024)
BAE	10.483.751	4,0	49.040,7	3,6	2,1(ILO tahmini 2024)
ETİYOPYA	128.691.692	2,6	1.272,0	6,5	3,4(ILO tahmini 2024)
HİNDİSTAN	1.44 milyar	0,9	2.480,8	8,2	4,2(ILO tahmini 2024)

					tahmini 2024)
GÜNEY AFRİKA	63.212.384	1.3	6.022,5	0,7	33.2(ILO tahmini 2024)

Kaynak: data.worldbank.org

Tablo 3'te yer alan 2023 yılı Dünya Bankası verilerinden hareketle Türkiye, 85.326.000 kişilik nüfusu, yıllık %4 nüfus artış oranı, kişi başına düşen 12.985,8 dolar GSYİH ile yıllık %4,5 GSYH büyüme oranıyla gelişme yolunda büyük potansiyele sahip bir ülkedir. Ayrıca Satın Alma Gücü Paritesi'ne göre 2023 yılı GSYH sıralamasında dünyanın 12. Avrupa'nın ise 4.büyük ekonomisidir (Ticaret Bakanlığı, 2024). Kişi başına düşen 12.985,8 GSYİH (ABD doları) gelir ile Türkiye, Tablo 3'te değerleri verilen ülkeler arasında BRICS üyesi Birleşik Arap Emirlikleri ve Rusya'dan sonra kişi başına düşen geliri en yüksek 3. ülke konumundadır.

BRICS ve gelişen ekonomilerle ilgili Avrupa Parlamentosu'na ait bir raporda (European Parliament, 2012) BRICS ve gelişen ekonomilerin küresel anlamda dikkat çektiği; Çin, Rusya, Hindistan, Brezilya, Meksika, Endonezya ve Türkiye'nin de içerisinde olduğu yedi gelişmekte olan ekonominin 2050'de G7 ülkelerinden (ABD, İngiltere, Japonya, Kanada, Fransa, Almanya ve İtalya) daha büyük bir ekonomik güce sahip olabileceğine yer verilmiştir (Narin ve Kutluay, 2013, s.49). ABD'nin günümüzde giderek güç kaybetmesi çok kutuplu dünya düzeni söylemlerini arttırmakta, dünyanın yükselen ekonomilerini temsil eden BRICS'in ortaya atılan bu iddiaları gerçekleştirebileceği düşüncesi giderek hız kazanmaktadır. Son zamanlarda gerçekleştirdikleri büyüme oranları değerlendirildiğinde gelecek dönemde küresel liberal sistem ve yönetiminde BRICS üyelerinin etkin ajandaların sahibi olacakları açıktır (Aksu, 2017, s. 136). Türkiye, yaşanan gelişmeler doğrultusunda BRICS'e üyeliği riskler ve avantajlar bağlamında değerlendirilerek nihai kararı verecektir.

BRICS Üyeliği'nin Riskleri ve Avantajları

Türkiye, bulunduğu coğrafyada hassas ve çatışmaya dönüşme ihtimali yüksek pek çok sorunla karşılaşmış, geçmişte olduğu gibi günümüzde de dış politika ilkelerinden taviz vermeden adeta bıçak sırtı bir dengede sorunlarını çözmek zorunda kalmıştır. Uluslararası ekonomik sistemin kurallarının uluslararası örgütler tarafından belirlendiği günümüz dünyasının her geçen gün değişen gündemleri ülkeler açısından pek çok değişikliği beraberinde getirmiştir. Gün geçtikçe sınırların önemini yitirdiği, aktif bir politika gerektiren küresel sorunlar karşısında Türkiye, değişen koşullara ayak uydurarak dış politikasını güncellemektedir (Demirağ ve Çelebi, 2011). Aynı zamanda bulunduğu coğrafyada cereyan eden; İsrail-Filistin Savaşı, Suriye sorunu, Rusya-Ukrayna Savaşı gibi önemli meselelerin çözümü için büyük çaba sarfetmektedir.

Dünyanın güçlenen ekonomilerini temsil eden BRICS'in genişleme sonrası G7 ülkelerinin ekonomik gücünü geçtiği ifade edilmektedir. Her ne kadar uluslararası bir örgüt olarak kabul görmeyip bir ülkeler topluluğu olarak nitelendirilse de topluluğa Türkiye'nin katılımı alternatif imkânlar sağlama ve bölgesel güç olma hedefine büyük katkı sağlayacaktır. Türkiye'nin BRICS'le ilişkileri batıdan doğuya bir eksen kayması gibi nitelendirilse de asıl mevzu güçlü ekonomiye sahip güçlü bir ülke hedefine ulaşmak yolunda tüm ülkeler gibi farklı alternatiflerin değerlendirilmesidir. Türkiye tüm dış politika konularında olduğu gibi BRICS konusunda da hızla değişen küresel ve bölgesel dengelere uyum sağlamak amacıyla pragmatik ve esnek bir dış politika yürütmek doğrultusunda adımlar atmaktadır.

Kurucu bir antlaşması ve merkezi olmayan BRICS, kurumsal yapılarını henüz oluşturamamış bir yapı olduğundan bazı çevrelerce uluslararası örgüt olarak değil devletler topluluğu olarak

nitelendirilmektedir. Grup tarafından oluşturulan tek yapı IMF ve Dünya Bankası'na alternatif olarak değerlendirilen BRICS BANK'tır. Üye devletlerin hiçbiri NATO üyesi değildir. Bu anlamda NATO'nun güçlü bir müttefiki olan Türkiye'nin gruba üyeliği ve üyeliğin hangi gelişmeleri beraberinde getireceği büyük önem arz etmektedir. Ayrıca BRICS'e üye ülkeler Batı tarafından ortak bir hedef etrafında toplanamayacak, demokrasi anlayışları ve hedefleri birbirinden farklı ülkeler olarak görülmektedir (İstikbal, Dilek ve Şengül, 2019, s.58). Grup üyeleri demografik açıdan da farklılık göstermektedir. 2026 yılına kadar BRICS üyesi ülkelerin nüfusunun yaklaşık 625 milyon kişi artacağı tahmin edilmektedir. Grubun en kalabalık üyesi Çin'in giderek azalan nüfus artış hızı karşısında en yüksek artış hızına sahip Hindistan, nüfus bakımından Çin'i geride bırakarak dünyanın ve grubun nüfusu en kalabalık ülkesi haline gelmiştir. Grup içerisinde nüfusun giderek azaldığı demografik bir yapıya sahip tek ülke ise Rusya Federasyonu'dur. Bunun yanında dünya değişen dengelerin egemen olduğu bir dönemden geçerken günümüz gelişmekte olan ülkeleri ne yalnızca Batı'yı temsil eden ABD'ye ne de yalnızca Doğu'yu temsil eden Rusya ve Çin'e yaklaşmayı seçmektedir. Gelişmekte olan bazı devletler her iki güçle de eş zamanlı ortaklıkların mümkün olabileceği düşüncesinden hareketle, ülkelere stratejik özerklik kazandıracağını düşündüklerinden dolayı tek bir tarafın yanında yer almaktansa güçler arasında denge politikası izlemek yolunu tercih etmektedir. Türkiye de zaman zaman dış politika ilişkilerini bu doğrultuda sürdürmeye çalışan ülkelerdendir. Bu açıdan BRICS Türkiye için ABD, NATO ve Avrupa Birliği'ne bir alternatif değil uluslararası ilişkilerinde bütünleyici ve dengeleyici bir yapı olarak görülmektedir.

BRICS'e olası üyeliğin Türkiye açısından yaratabileceği fırsatlar arasında yeni ticari ve siyasi ortaklıklar oluşturma fırsatı sunulması sayılabilir. Olası üyelik bilhassa teknolojik ilerlemenin tesisi ve uzay araştırmaları konularında gelişme kaydedilmesi için daha fazla imkan yaratabilir. Aynı zamanda dünyanın en büyük petrol üreticilerinden olan altı petrol üreticisi ülkenin üyesi bulunduğu bir topluluk olan BRICS'in küresel enerjinin kontrolünü elinde bulundurması açısından büyük bir stratejik ve ticari ortaklık imkanı sunduğunu söylemek mümkündür. BRICS, günümüz küresel siyasetinde büyük bir gücün sahibidir. BRICS yalnızca ekonomik bir iş birliği topluluğu değil, diplomasi ve güvenlik alanında da faaliyet gösteren bir birliktir. Dünya nüfusunun yaklaşık yarısına sahip BRICS, küresel ve bölgesel çatışmalarda arabulucu olabilir. Dünyanın gelişen ekonomilerini temsil eden topluluk üyeleri arasında fikir birliği oluşturarak küresel yönetişime ve dünya barışına katkıda bulunabilir, küresel sorunlarda çözüm için ülkeleri teşvik edebilir (Çelik, 2024).

BRICS üyeliği yolunda Türkiye açısından dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise Soğuk Savaş döneminde Sovyet tehlikesine karşı ABD tarafından kurulmuş olan NATO'nun üyeliğidir. Ancak Türkiye'nin BRICS'e olası üyeliği 1952 yılından beri üyesi olduğu NATO'dan kopmak anlamında değerlendirilmemelidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti Cumhurbaşkanı Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından 27 Eylül 2024 tarihinde Anadolu Ajansı'yla gerçekleştirilen bir röportajda yer alan "Böyle bir örgüte (BRICS) ait olmak NATO'yu terk etmek anlamına gelmez. Türkiye'nin Orta Asya, Rusya ve Uzakdoğu ile olduğu kadar ABD ve Avrupa ile de ilgisi olduğu gerçeğini bir kenara bırakamayız." (Anadolu Ajansı) şeklindeki beyan bu durumu özetlemesi açısından dikkat çekicidir. Ayrıca bir ülkeye yapılan yabancı yatırımlar, gelişmekte olan ülkeler açısından büyük önem arz etmekte; ülkenin üretim hacmi, istihdam olanakları, ithalat ve ihracat oranları, ekonomik büyüme oranları gibi pek çok alanı doğrudan etkilemektedir. Kısaca bir ülkeye yapılan yabancı yatırımlar dış ticaretin gelişimi ile birlikte ülkenin gelişimine ve ekonomik açıdan güçlenmesine katkı sağlamaktadır (Yeşilkaya, 2017, s.70). Türkiye'ye yapılan yabancı yatırımların yaklaşık yarısını Avrupa Birliği ülkelerinin oluşturduğu ekonomik ilişkiler geçmişte dikkate alındığında Türkiye'nin yeni ortaklıklar oluştururken mevcut ticari ve siyasi bağlarını zedelemekten adımlar atması büyük önem arz etmektedir.

Dünya nüfusunun yaklaşık yarısını teşkil eden, gelişen ekonomileriyle adeta batı ekonomilerini gölgede bırakacak bir gelişmeye ev sahipliği yapan BRICS'e üyelik şüphesiz pek çok avantajı beraberinde getirecektir. Bilhassa dünyanın fabrikası olarak nitelendirilen, sahip olduğu ucuz iş

gücüyle ticaret hacmini giderek arttıran Çin'in ve dünyanın en büyük enerji kaynaklarına ev sahipliği yapan Rusya'nın ortaklığını elde etmek Türkiye'nin stratejik önemine büyük oranda katkı sağlayacaktır. Türkiye'nin BRICS'e üyeliğe istekli duruşunun en önemli nedenlerinden biri de ekonomik açıdan güçlü bir ülke yaratmak idealidir. Özellikle dünya ekonomisinin yön değiştirerek batıdan doğuya kayması Türkiye'nin de BRICS'le ilişkilerini güçlendirme girişimlerinin nedenlerindendir. Bu açıdan Türkiye, özellikle son yıllarda BRICS ile ticaret ve yatırım odaklı faaliyetler başta olmak üzere yakın ilişkiler kurma yolunda bir dış politika yürütmektedir. Eski Dünya'nın kavşak noktasında yer alan Türkiye bulunduğu coğrafyada meydana gelen kritik öneme sahip bölgesel sorunların çözümü için büyük çaba sarf etmektedir. Bu bağlamda bilhassa yanı başında cereyan eden İsrail-Filistin Savaşı, Suriye meselesi ve Ukrayna- Rusya çatışmasında arabulucu devlet rolünü üstlenerek sorunların çözümüne aktif katkı sağlamaya çalışmıştır. Tüm bu sorunlar içerisinde en önemlisi de İsrail-Filistin Savaşı'nda ABD'nin İsrail'i destekleyen tavrına karşılık güçlü bir ortaklık oluşturma fikri de Türkiye'nin BRICS'e yönelmesinin nedenlerinden biri olarak görülebilir.

Jeopolitik açıdan üç kıtanın kavşak noktasında yer alan Türkiye'nin üyesi olduğu bir BRICS hem Türkiye'nin hem de topluluk üyesi ülkelerin gücünü pekiştirecektir. Böyle bir ortaklık Türkiye'ye dış politika sorunlarının çözümünde de güç kazandıracaktır. BRICS genel olarak değerlendirildiğinde değişen dünyayı temsil eden güçlü bir ekonomik iş birliği topluluğundan fazlası olduğu açıktır. Öyle ki, küresel bazda enerji yatırımları, sürdürülebilir bir alt yapı ve gelişme yolundaki ülkeleri daha fazla desteklemek gibi amaçlarla kurduğu Yeni Kalkınma Bankası'yla uluslararası alanda büyük bir gücün sahibidir.

SONUÇ

Türkiye, günümüz dünyasının ekonomik ve siyasi sistemlerinin önemli aktörlerinden olan uluslararası topluluklara üyelik yoluyla ittifaklar geliştirerek hem dünyanın ortak sorunlarının çözümüne katkı sağlamak hem de uluslararası arenada ulusal çıkarlarını korumak hedefiyle faaliyetlerini sürdürmekte olan bir ülkedir. Bununla birlikte dünyanın değişen dengelerini yakından takip ederek ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan güçlü bir Türkiye yaratmak nihai hedefine ulaşmak yolunda olumlu-olumsuz tüm sonuçları değerlendirerek adımlarını atmaktadır. Ayrıca uluslararası ekonomik statükonun uluslararası ekonomi örgütlerince belirlendiği günümüzde dış politikada kendi çıkarlarıyla dönemin şartlarını yerine getirmek amacıyla bir denge siyaseti yürütmektedir. Türkiye, günümüze dek gerek iç politikada gerek dış politikada pek çok kritik gelişmeyle karşılaşmışsa da kurulduğu günden bu yana dış politikasının değişmez esaslarından biri olan akılcılık ilkesi gereğince olaylara pragmatik bir bakışla yaklaşmış, kendi ulusal çıkarlarını gözeten uluslararası sistemin hassas dengelerine de özen gösteren bir anlayışla uluslararası gelişmelere dair politikalarını oluşturmuştur. Tüm bu gerçeklerin yanında Soğuk Savaş sonrası Sovyetler Birliği'nin yıkılmasıyla meydana gelen değişim ve gelişmeler coğrafi konumu gereği olaylardan en çok etkilenen ülkelerden biri olan Türkiye açısından kritik gelişmelere neden olmuştur. Dünya, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan dengenin Batı aleyhine değiştiği bir süreçten geçerken özellikle genişleme kararı sonrası BRICS-Türkiye ilişkileri bugünün dünyasında gündemi çokça meşgul etmektedir. Hatta öyle ki Türkiye'nin olası üyeliği bazı çevrelerce Avrupa Birliği kapısında yıllardır bekletilen bir ülke olarak Batı'dan ümidini kesen Türkiye'nin eksen kayması olarak nitelendirilmekte, gelişen ekonomileri temsil eden BRICS'e olası üyeliğin Avrupa Birliği ile ilişkileri tamamen sonlandırabileceği yönünde ihtimaller öne sürülmektedir.

BRICS'in günümüzde genişleme yolunda attığı adımlar mevcut küresel yönetim örgütlerine karşı duyulan memnuniyetsizliğin bir göstergesi olarak görülmesi açısından önemlidir. Aynı zamanda topluluğun genişleme adımı dünyada çok kutupluluk söylemlerini yeniden gündeme getirmektedir. BRICS'e katılım konusunda istekli ülkelerin fazla oluşu mevcut küresel sistemlere

karşı revizyonist taleplerin yalnızca Çin ve Rusya gibi ülkelerle sınırlı olmadığını da göstermektedir. BRICS, Batı karşıtı bir blok olarak anılmaya gayret gösterse de bazı çevrelerce Batı tarafından oluşturulan mevcut küresel sisteme karşı giderek güç kazanan bir topluluk olarak değerlendirilmektedir. N. Suri ve J. Tripathi'ye (2023) göre BRICS, yeni bir dünya düzeni değilse de gelişmiş azınlığın oluşturduğu düzene karşı gelişmekte olan çoğunluğun söz sahibi olduğu bir dünya düzeni oluşturma çabası şeklinde ifade edilmektedir.

Literatürde yer alan bir çalışmada S. Çelik'e (2024) göre 2024 yılı Ocak ayı itibarıyla beş yeni üyenin katılımı sonucu genişleyen BRICS'in küresel yönetişimi yeniden şekillendirme ve Küresel Güney'in temsilcisi olma vizyonunu üstlenmede bir güç olarak varlığını sürdürebilmesinin birbirinden farklı üyeleri arasında uzlaşma sağlama gücüyle orantılı olacağı ifade edilmiştir. Diğer bir söylemle, BRICS pek çok farklılığa sahip üyelerini, topluluğun hedefleri etrafında uzlaştırabildiği takdirde güçlü bir yapı olarak varlık gösterebilecek ve Batı'nın küresel yönetim örgütleri üzerindeki etkisini dengeleyici güce ulaşabilecek bir yapıya bürünecektir (Çelik, 2024).

Literatürde yer alan Küresel Ekonomide Yeni Bir Güç Odağı: "BRICS" adlı bir çalışmada giderek değişen küresel ekonomik ve siyasal sistem içinde önemli bir yere sahip olacağı öngörülen BRICS gibi topluluklar içerisinde Türkiye'nin dahil olması ve adilane bir ortaklık kurmasının Türkiye'ye fayda sağlayacağı ifade edilmiş, ABD ve Avrupa Birliği tarafından Türkiye'ye karşı gerçekleştirilen siyasi ve ekonomik müdahalelerde üyeliğin Türkiye'ye manevra alanı kazandırabileceği belirtilmiştir (Dilek, İstikbal ve Yanartaş, 2018).

"BRICS Ülkelerinin Küresel Güç Olma Potansiyelleri ve Türkiye" isimli bir makalede üyelerinin çıkarları yanı sıra mevcut ekonomik yapının yeniden revize edilmesini amaçlayan BRICS, çok kutupluluğun yeniden güç kazanmasını hedefleyen önemli bir yapı olarak ifade edilmiştir. BRICS'in istenen bu çok kutupluluğu oluşturabilecek ve küresel yönetişimi etkileyecek bir gücün sahibi olduğu belirtilmiştir (Aşçı, 2019). Literatürde yer alan bir diğer çalışmada ise H. Ağır ve S. Yıldırım'a göre Türkiye'nin hızlı gelişme gösteren ülke birliklerinde yer alabilmesi için olumsuz makro-ekonomik göstergelerin düzelmesi ön koşul olarak gösterilmiştir. BRICS adıyla giderek genişleyen topluluğa Türkiye'nin de dahil edilmesinin, ülkenin kötü performans göstermiş olduğu bazı makro-ekonomik göstergelerin düzeltilmesi ile mümkün olabileceği ifade edilmiştir.

Bütün bu bilgiler yanında yine literatürde yer alan "BRICS'in Belirleyici Bir Aktör Olma Sorunları" isimli bir diğer çalışmada BRICS'in uluslararası politikada belirleyiciliği noksan bir topluluk olduğu ve sınırlayıcı birtakım faktörlerin BRICS'in dünya siyasetinde belirleyici bir aktör olabilmesini kısıtlamakta olduğu ifade edilmiştir. Bu çalışmada BRICS'in ciddi sorunlara sahip olduğu ve bu durumun BRICS'i kural koyan bir aktör olmaktan alı koyduğu belirtilmiştir. BRICS ülkelerinin sosyal, kültürel, iktisadi ve demografik bakımdan farklı ülkeler oluşu ile değerleri ve politika tercihlerinde heterojen bir yapıda olmaları ve birbirinden çok farklı olan üye ülkelerin uyum halinde olmaması gibi unsurların iktisadi, siyasi ve güvenlik yönünden uyumlu bir yönetim örgütü haline dönüşmesine engel olduğu belirtilmiştir (Sertçelik, 2020).

Literatürde verilen örneklerden de anlaşıldığı gibi BRICS'in mevcut dünya düzenini yeniden şekillendirmede ne derece etkili bir topluluk olduğu ve gelişiminin nereye evrileceği tartışmaya açık bir konudur. Yüzyıllardır bu topraklarda yaşayan ve zengin bir kültürel mirasın üzerinde yaşadığının bilinciyle olaylara yaklaşan Türkiye, bulunduğu coğrafyada ne doğuya ne de batıya tamamen sırt çevirebilir. BRICS üyeliği konusunda ise asıl mesele Türkiye'nin milli hedeflere ulaşmak hususunda önceden uzlaşma sağladığı ekonomik, siyasi ve savunma amaçlı birliklerle olan ilişkilerini zedelemekten yeni kararlar alabilmesidir.

Bilindiği üzere Türkiye, özellikle son yıllarda mevcut küresel sistemin artık etkinliğini kaybettiğine ilişkin düşüncelerini tüm uluslararası platformlarda dile getirmektedir. Bu revizyonist düşünceleri Türkiye'nin küresel sistemde önemli bir siyasi aktör olduğunun da göstergesidir. İsrail-Filistin Savaşı'nda İsrail'in sınır tanımaz bir anlayışla sivillere zarar verdiği

- Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'dan BRICS üyeliği açıklaması: AB üyeliğimiz olsaydı belki de bu arayış içinde olmazdık. BBC News Türkçe (2024, 4 Eylül).
<https://www.bbc.com/turkce/articles/cy54v7rxledo>
- DİLEK, Ş., İSTİKBAL, D. ve YANARTAŞ, M. (2018). Küresel Ekonomide Yeni Bir Güç Odağı: “BRICS”. SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı), sayı: 256.
- Dünya Nüfus Günü, 2024 (9 Temmuz 2024), TÜİK. sayı:53680,
<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Dunya-Nufus-Gunu-2024-53680>
- EFSAS (European Foundation for South Asian Studies). (2023). The BRICS | Origins, Evolution & 2023 Expansion. EFSAS Study Paper. No. 9.
- ER, A. (2018). *Kalkınma Süreçlerine Farklı Yaklaşımlar: Çin ve Hindistan Deneyimlerinin Karşılaştırmalı Analizi*. (Basılmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Antalya.
- Etiyopya Ülke Profili(Ticaret Bakanlığı,2024).
<https://ticaret.gov.tr/data/5f0da7d913b8769ff0574b33/Etiyopya%20%C3%9Clke%20Profili%202024.pdf>
- Güney Afrika'nın Ekonomisi (t.y), T.C Dışişleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/guney-afrika-ekonomisi.tr.mfa>
- Güney Afrika Genel Bakış (t.y), South African Embassy, Ankara, Türkiye.
<http://www.southafrica.org.tr/index.php/tr/guney-afrika/genel-bakis>
- İran Ülke Profili (t.y), T.C Ticaret Bakanlığı. <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/iran/genel-bilgiler>
- İSTİKBAL, D., DİLEK, Ş. & YANARTAŞ, M. (2019). Dönüşen Dünya Düzeninde “BRICS” ve Türkiye’ye Etkisi. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, cilt 4-sayı 7, 47-62.
- KAHVECİ, Ş. (2021). Türkiye ile BRICS Ülkeleri Arasındaki Dış Ticaret Üzerine Ampirik Bir Analiz. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı (Doktora tezi). Trabzon.
- KÜRÜM, S. S. (2018). Sürdürülebilir Büyüme Modelinde Davranışsal İktisatın Etkisinin İncelenmesi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi İktisat Bölümü, *Social Scienses Studies Journal*, Vol:4, Issue:21, pp.3297-3301, sssjournal.com ISSN:2587-1587.
<https://doi.org/10.26449/sssji.752>
- LARIONOVA, M & KIRTON, J. J.(2018). *BRICS and Global Governance*.
<https://doi.org/10.4324/9781315569925>
- MOR, S. (2019). Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Enerji Tüketimi ve İktisadi Büyüme: BRICS Ülkeleri ve Türkiye (BRICS-T Üzerine Bir İnceleme: 1994-2018). (Basılmamış yüksek lisans tezi). Kafkas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Kars.
- NARİN, M. ve KUTLUAY, D. (2013). Değişen Küresel Ekonomik Düzen: BRIC, 3G ve N-11 Ülkeleri. Dosya, Ankara Sanayi Odası Yayını, 30-50.
- Rusya Federasyonu Ülke Raporu (2024), Moskova Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği.
<https://ticaret.gov.tr/data/5bcc5d4813b876034cfce26/RF%20%C3%9Clke%20Raporu%202024.pdf>
- SAĞLAM, A. (2023). BRICS, Kırılgan Beşli ve AB Beşinci Dönem Genişleme Ülkelerinde Finansal Kırılganlığın Belirleyicileri. (Basılmamış doktora tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası Finans ve Bankacılık Anabilim Dalı, Ankara.

- <https://doi.org/10.15659/3.sektor-sosyal-ekonomi.24.12.2471>
- SALAR, M. A. (2017). BRICS Ülkeleri Kapsamında Hindistan-Brezilya Karşılaştırması. *Gazi Akademi Genç Sosyal Bilimciler Sempozyumu*, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, 11-12.
- SERTÇELİK, A. (2020). BRICS'in Belirleyici Bir Aktör Olma Sorunları. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- SURİ, N. & TRİPATHİ, J. (2023). The World Should Welcome the New Kids on the Bloc. Erişim: <https://www.cfr.org/councilofcouncils/globalmemos/brics-summit-2023-seeking-alternate-worldorder>.
- ŞİMŞEK, M. (2016). Borsa İstanbul (BIST) ve BRICS ülkelerinin hisse senedi piyasalarının ilişkisi üzerine bir inceleme. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 520-536. <https://doi.org/10.15869/itobiad.87712>
- Türk-Çin İş Konseyi Çin Ülke Bülteni (Ocak 2014), Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. <https://www.deik.org.tr/uploads/cin-ulke-bulteni-2014.pdf>
- Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı Strateji Geliştirme Daire Başkanlığı Petrol ve Doğalgaz Sektör Raporu (TPAO,2024) <https://www.tpao.gov.tr/file/2409/2023-sektor-raporu-218866f6cc2266839.pdf>
- ÜÇYOL, E. (2022). Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin BRICS ve Türkiye Üzerinden Karşılaştırmalı Analizi. (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisadi Gelişme ve Uluslararası İktisat Anabilim Dalı.
- Ülke Künyesi Hindistan (t.y), T.C Dışişleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/hindistan-kunyesi.tr.mfa>
- Ülke Künyesi Mısır (t.y), T.C Dışişleri Bakanlığı. <https://www.mfa.gov.tr/misir-kunyesi.tr.mfa>
- Ülke Profili Çin, İNSAMER. <https://www.insamer.com/tr/ulke-profil-cin/>
- YEŞİLKAYA, M. (2017). Sürdürülebilir Kalkınmada Dış Ticaretin Yeri ve Önemi: Türkiye ve BRIC Ülkelerinin Karşılaştırmalı Analizi. *International Journal of Academic Value Studies (Javstudies)*, Vol:3, Issue:13; pp:67-84 (ISSN:2149-8598). <https://doi.org/10.23929/jav.352>
- ZONDİ, S., AYODELE O. & DUMA, S. (2022). Towards Deeper IntraBRICS Cooperation: An Argument. S. Zondi (Ed.). *The Political Economy of Intra-BRICS Cooperation: Challenges and Prospects* (s. 1-15). Switzerland: Palgrave Macmillan.